

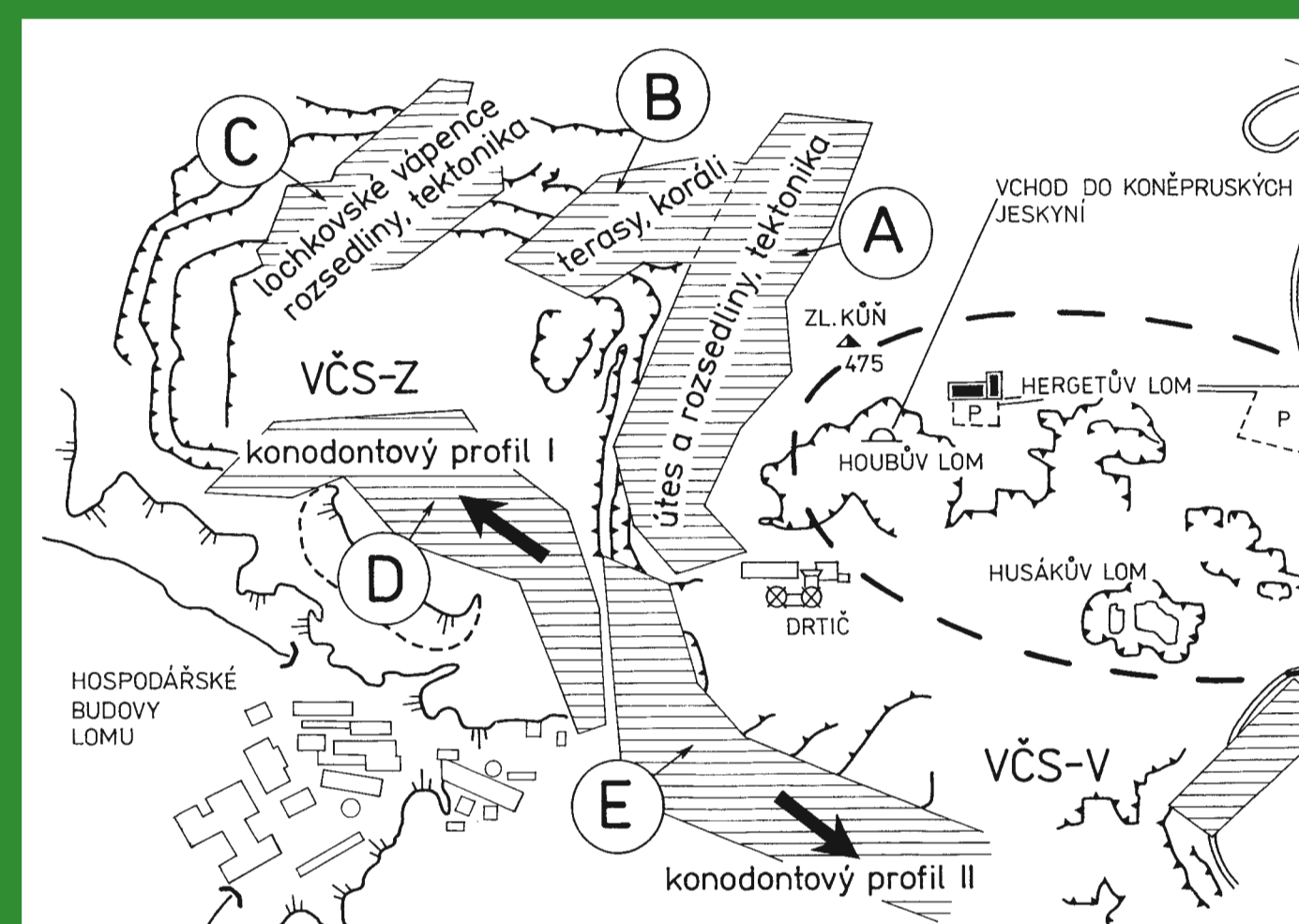
Naučná stezka ZLATÝ KŮŇ

Těžba vápence a revitalizace opuštěných lomů

Devonské vápencové usazeniny uprostřed Barandienu jsou z pohledu lidské společnosti také ložiskem kvalitní suroviny využitelné ve stavebnictví a v dalších průmyslových odvětvích. Není divu, že těžba vápence v tomto území probíhala již stovky let předtím, než tu započal systematický přírodovědný průzkum nebo než se začaly datovat první (vlastně poměrně nedávné) snahy o ochranu přírody. Nejstarší, dnes již dávno opuštěné lomy v Českém krasu vznikaly od středověku. Stopy po těžbě se staly neoddelitelnou součástí zdejší krajiny. V 19. a v první polovině 20. století v okolí Zlatého koně bylo v činnosti několik větších lomů (Císařský, Houbův, Husákův). Ve druhé polovině 20. století byl otevřen Velkolom Čertovy schody (VLČS), na jehož starší, západní část se nám otevírá pohled z tohoto stanoviště naučné stezky. Nacházíme se v nadmořské výšce 465 m, zatímco dno této části velkolomu před námi leží ve výšce 320 m n. m. (v roce 2006) a v budoucnu by se mělo snížit na 300 m n. m.

V současnosti se ve Velkolomu Čertovy schody těží ročně 1 500 000 tun horniny, která je zpracovávána ve vápence v Radotíně. Ze zdejších vápenců se vyrábí zejména vápenný hydrát (hašené vápno) do malt a maltových směsí, speciální vápna pro zemědělství (pomalu rozpustné granule jako hnojivo), stabilizační materiály (pro násypy dálnic, železničních koridorů nebo protipovodňových hrází), vápno do filtrů pro spalovny (odstraňování škodlivých dioxinů a furanů v odpadních plynech) a vápno pro výrobu papíru.

Těžbou v lomu byly odkryty významné geologické fenomény jako např. krasové jevy, pale-

Geologicky nebo paleontologicky významné jevy (A-E) v okolí západní části Velkolomu Čertovy schody.

1. Vrbovka rozmarýnolistá

3. Ožanka hroznatá

2. Mnohonožka dvoupásá

4. Ovsenka skalní

ontologická naleziště či rozsedlinové neptunické žíly. V rámci úpravy konečných závěrných lomových svahů se tyto geologické lokality zpřístupňují. Po ukončení těžby by v lomu měl vzniknout geologický park, ve kterém budou moci zájemci z široké veřejnosti nahlédnout do geologických tajů Zlatého koně.

Těžba v západní části VLČS se už do stran nebude rozšiřovat. Souběžně se zahlubující se těžbou proto probíhá rekultivace okrajů lomu. Z vyhlídky můžeme dobře porovnat výsledek mnoha desítek let spontánního zarůstání výslunných skal starého Císařského lomu po pravé (severní) straně s aktuálně probíhající revitalizací protější (západní) stěny a levé (jižní) stěny této části velkolomu. Aby se velkolom po ukončení těžby stal uměle vytvořeným útočištěm (refugiem) ohrožených stepních a skalních druhů rostlin a živočichů, bude žádoucí omezit nebo minimalizovat revitalizaci sypáním deponií, což byl obvyklý způ-

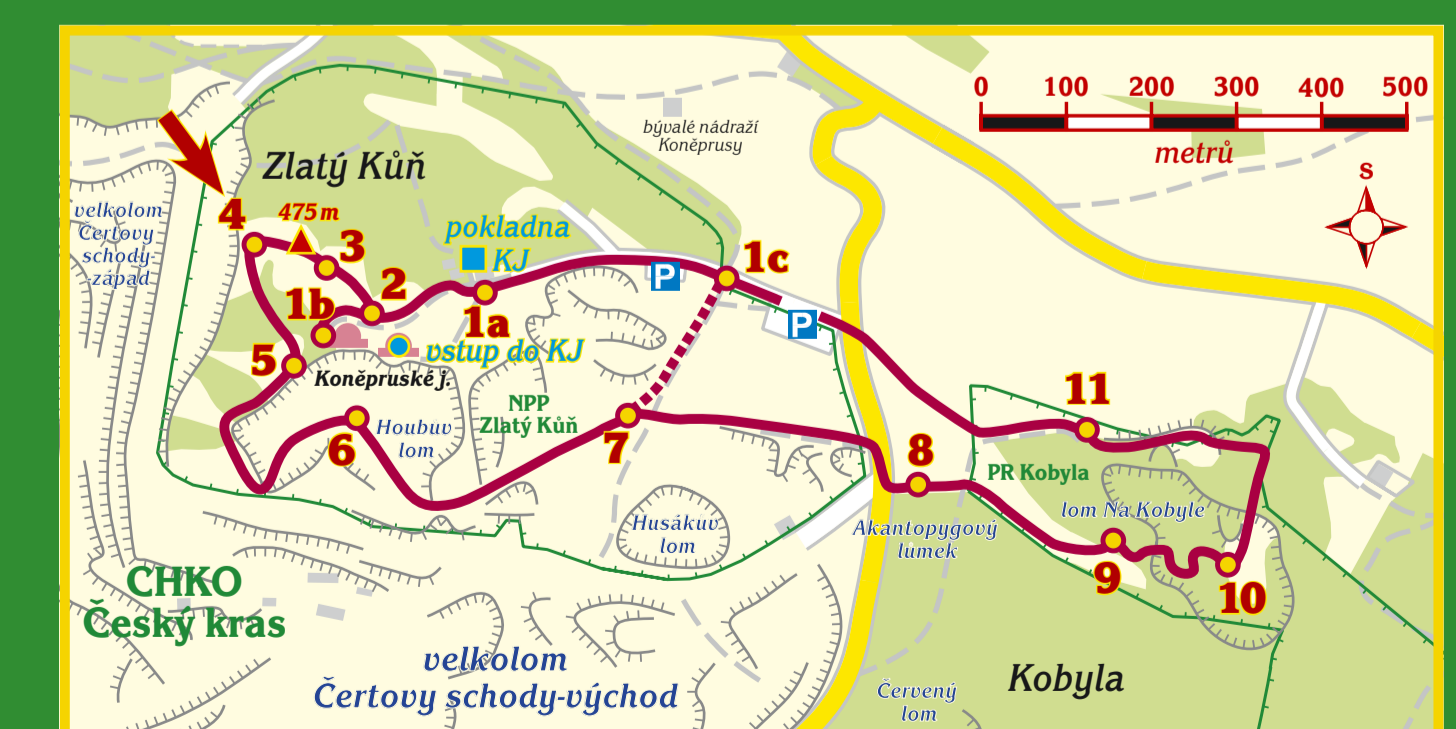
Předpokládaný stav západní části velkolomu po ukončení sanačních a rekultivačních prací s lomovým jezerem v úrovni 301 m n. m. (podle studie z roku 1999).

Stav lomových stěn po ukončení těžební činnosti, sanačních a rekultivačních prací v lomu VCS - západ v pohledu od jihozápadu.

sob revitalizace lomů v minulých desetiletích. Vysazované dřeviny patří výhradně k druhům, které jsou v Českém krasu původní. Po konečných úpravách vznikne na dně lomu mělké jezírko s několika ostrůvky.

Již nyní je prostor velkolomu spontánně osídlován specializovanými organismy, kterým uměle vytvořené prostředí vyhovuje. Je to například vrbovka rozmarýnolistá (*Epilobium dodonaei*), která v člověkem nedotčené přírodě roste na šterkových náplavech divočících vodních toků, ale v kulturní krajině našla své druhé ekologické optimum právě ve vápencových lomech. Na osluněných suťových svazích se daří ožance hroznaté (*Teucrium botrys*). Vápencové skály vyžaduje ke svému životu vzácný plž ovsenka skalní (*Chondrina avenacea*), který se nedávno rozšířil na lomovou stěnu pod vyhlídkou. Jiným bezobratlým obyvatelům velkolomu je mnohonožka dvoupásá (*Ommatoiulus sabulosus*).

Autoři snímků: Petr Hölzl; 4: Pavel Špryňar; 1-3: text: Ondřej Jäger a Pavel Špryňar. Naučnou stezku v roce 2006 zřídila Správa chráněné krajinné oblasti Český kras, 267 18. Karfštejn 85, tel.: +420 311 681 713, e-mail: ceskykras@nature.cz, www.ceskykras.nature.cz. Grafické zpracování a tisk: Žaketa

